

JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO‘YICHA MUTAXASSISLARNI QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI SAMARADORLIGI

Qosimov Faxriddin Jo‘Raqulovich

E-mail: fah-qosimov@mail.ru

O‘zbekiston davlat sport akademiyasi huzuridagi jismoniy tarbiya va sport bo‘yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti Samarqand filiali dotsent v.v.b.

Annotatsiya. Ushbu maqolada jismoniy tarbiya va sport sohasidagi mutaxassislarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik ahamiyati va samaradorligi yoritilgan. Masofaviy ta’lim, onlayn platformalar, video darslar va interaktiv resurslarning ta’lim sifatini oshirishdagi o‘rni tahlil qilinadi hamda amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlari: raqamli texnologiyalar, masofaviy ta’lim, malaka oshirish, qayta tayyorlash, jismoniy tarbiya, sport mutaxassislari, ta’lim samaradorligi.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПЕРЕПОДГОТОВКЕ И ПОВЫШЕНИИ КВАЛИФИКАЦИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ

Аннотация. В данной статье освещены педагогическое значение и эффективность использования цифровых технологий в процессе переподготовки и повышения квалификации специалистов в области физической культуры и спорта. Проанализирована роль дистанционного обучения, онлайн-платформ, видеоуроков и интерактивных ресурсов в повышении качества образования и даны практические рекомендации.

Ключевые слова: цифровые технологии, дистанционное обучение, повышение квалификации, переподготовка, физическая культура, спортивные специалисты, эффективность образования.

EFFECTIVENESS OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE RETRAINING AND ADVANCED TRAINING OF SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Abstract. This article highlights the pedagogical significance and effectiveness of using digital technologies in the process of retraining and advanced training of specialists in the field of physical culture and sports. The role of distance learning, online platforms, video lessons, and interactive resources in improving the quality of education is analyzed, and practical recommendations are given.

Keywords: digital technologies, distance learning, professional development, retraining, physical education, sports specialists, educational effectiveness

Bugungi kunda jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi barcha sohalar qatori jismoniy tarbiya va sport ta'limiga ham chuqur kirib kelmoqda. Zamonaviy sharoitda sport murabbiylari, jismoniy tarbiya o'qituvchilari va boshqa mutaxassislarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borish zaruratga aylanmoqda. Shu bois ularni qayta tayyorlash va malakasini oshirish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni mutaxassislarga ish faoliyatidan ajralmagan holda bilimni oshirish, zamonaviy metodika va texnologiyalarni o'zlashtirish imkonini beradi. Bu esa kadrlar tayyorlash sifatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalar deganda onlayn ta'lim platformalari, masofaviy kurslar, video darslar, vebinarlar, elektron darsliklar, interaktiv testlar va virtual trenajyorlar tushuniladi. Ushbu vositalar jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish jarayonini yanada qulay, samarali va moslashuvchan tashkil etish imkonini beradi.

Avvalo, masofaviy ta'lim platformalari mutaxassislarning hududiy va vaqt jihatidan cheklovsiz ta'lim olishiga sharoit yaratadi. Bu, ayniqsa, uzoq hududlarda faoliyat yuritayotgan murabbiy va o'qituvchilar uchun katta qulaylikdir. Video darslar va onlayn seminarlar orqali ular zamonaviy mashg'ulot metodikalari, yangi mashqlar tizimi va ilg'or tajribalar bilan tanishib borish imkoniga ega bo'ladilar.

Raqamli texnologiyalarning muhim afzalliklaridan biri - ta'lim jarayonida individual va differensial yondashuvni ta'minlashidir. Har bir mutaxassis o'z bilim darajasi va ehtiyojiga mos ravishda o'quv materiallarini tanlab o'rganishi, testlar va nazorat topshiriqlari orqali o'z bilimni mustaqil baholashi mumkin. Bu esa ta'limning shaxsga yo'naltirilganligini kuchaytiradi.

Shuningdek, interaktiv platformalar orqali sport texnikasi va mashqlarni vizual tarzda o'rganish imkoniyati paydo bo'ladi. Murakkab harakatlarni video va animatsiyalar yordamida ko'rish va tahlil qilish nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Virtual trenajyorlar va simulyatorlar esa mashg'ulot jarayonini xavfsiz va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida mutaxassislar o'rtasida tajriba almashish, onlayn muhokamalar o'tkazish, xalqaro tajribani o'rganish imkoniyatlari ham kengayadi. Bu esa jismoniy tarbiya va sport sohasida kadrlar salohiyatini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Jismoniy tarbiya va sportda foydalaniladigan ma'lumotlarning sifati nafaqat sportchining natijalariga, balki butun jamoaning natijalariga, murabbiylar shtabi va federatsiyaning natijalariga ham ta'sir qiladi. Bundan tashqari, bularning barchasi tashkilotning iqtisodiy samaradorligiga ta'sir qiladi. Ushbu maqolada sportda axborot tizimlari va texnologiyalaridan foydalanishning asosiy misollari ko'rib chiqiladi.

Bir tomondan, sportda raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishni tezlashtirish quyidagilar bilan rag‘batlantiriladi:

- shaxsiy rivojlanishni hisobga olgan holda, mutaxassislarning zamonaviy axborot jamiyatida hayotga umumiy moslashuvi;
- jismoniy tarbiya va sportning rivojlanishi va o‘zgarishi bilan bog‘liq jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarga (ijtimoiy) talab;
- ta'lim, mashg‘ulot va rivojlanish jarayonlarining barcha darajalarida axborotni qayta ishlash miqdori va sur'atining umumiy o‘sishi [3].

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, sportda raqamli texnologiyalardan foydalanishning quyidagi asosiy yo‘nalishlarini aniqlash mumkin:

- o‘qitish jarayonini takomillashtirish uchun ta'lim vositalari, shu jumladan tezlashtirilgan ma'lumotlarni uzatish orqali;

Turli sport tashkilotlarida ta'lim, mashg‘ulot va ma'muriy jarayonlarni axborot va metodologik qo‘llab-quvvatlash va boshqarish vositalari;

- Natijalarni sozlash imkoniyatiga ega bo‘lgan ta'lim, mashg‘ulot va ta'lim jarayonlarini monitoring qilish va prognoz qilish uchun avtomatlashtirilgan vositalar;
- Sportchilarning jismoniy, aqliy, intellektual va umumiy funksional ko‘rsatkichlarini to‘plash va tahlil qilish uchun elektron jarayon;
- Sport natijalarini qayta ishlashni avtomatlashtirish vositasi;
- Ilmiy tadqiqotlarni tizimlashtirish va qayta ishlashni avtomatlashtirish uchun analitik vosita;
- Intellektual dam olish va ta'lim o‘yinlari uchun tashkiliy vosita;
- Reklama, nashriyot va marketing faoliyati;
- Jismoniy holat va sog‘lig‘ini kuzatish vositasi.

Nazariy ma'lumotlarga asoslanib, biz ilgari qo‘llanilgan yoki hali ham qo‘llanilayotgan aniqroq misollarni ko‘rib chiqishimiz mumkin.

Raqamli texnologiyalardan foydalangan holda sport mashg‘ulotlari majmualari. Sport mashg‘ulotlariga turli texnologik yechimlarning integratsiyasi mutaxassislarga keng qamrovli va shaffof ma'lumotlarni to‘plash va keyin uni avtomatik ravishda tahlil qilish imkoniyatini beradi.

Bundan tashqari, sportchilar va murabbiylarning kundalik faoliyatida samaradorligini oshiradigan bir nechta zamonaviy texnologiyalarni ta'kidlash kerak:

1. Sportchining traektoriyasini, individual tana qismlarini va unga hamroh bo‘lgan narsalarni kuzatish va o‘rganish uchun video tahlil.
2. Harakat ko‘nikmalari va qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonida mashg‘ulotlarda muvozanatni saqlash va kuzatish uchun stabilometrik tadqiqotlar [4].
3. Turli sport vaziyatlarini modellashtirish va bashorat qilish uchun virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari.
4. Alohida sportchi ko‘rsatkichlarini (yurak urishi, tezlik, milya), shuningdek, biologik guruh (jamo) ko‘rsatkichlarini (guruh yurak urishi va milya va boshqalar) to‘plash va qayta ishlash uchun analitik tizimlar.
5. Fikr-mulohazalarni to‘plash va qayta ishlash tizimlari. Ushbu texnologiya fiziologik ma'lumotlarni sportchiga turli ko‘rsatkichlar va statistika shaklida yozib

olish va qaytarish imkonini beradi. Bunday tizimlar eng yuqori faollik, charchoq va boshqa ko'rsatkichlarni kuzatish imkonini beradi [5].

6. Turli parametrlar bo'yicha chuqur tahlil qilish imkonini beruvchi ekspert ilmiy tizimlari. Vazifalar soni va interfeysga qarab, bunday yechimlar ham keng auditoriya, ham qo'shimcha imkoniyatlar ishlab chiqilayotgan ixtisoslashgan mutaxassislar uchun qo'llanilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ular mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishga, zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashiga hamda ta'lim jarayonining sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu sababli, raqamli ta'lim resurslarini ushbu sohada yanada keng joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Globallashuv va raqamlashtirishdagi global tendentsiyalarni hisobga olgan holda, davlat sportini boshqarish jarayoniga texnologiyalarni joriy etish umumiy ma'muriy yukni kamaytiradi, barcha jismoniy tarbiya va sport subyektlarining samaradorligini oshiradi va yuqori sifatli monitoring uchun shaffof statistikani ta'minlaydi. Ushbu yondashuvni amalga oshirish uchun "O'zbekiston — 2030" strategiyasida quyidagi asosiy g'oyalar jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish strategiyasini tayyorlamoqda, unda shuningdek, raqamlashtirish bo'limi ham mavjud bo'lib, u idoraviy va idoralararo o'zaro ta'sir uchun yagona raqamli platforma yaratishni nazarda tutadi. Xalqimizning erkin va farovon, qudratli Yangi O'zbekistonni barpo etish bo'yicha xohish-irodasini ro'yobga chiqarish, har bir fuqaroga o'z salohiyatini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlarni yaratish, sog'lom, bilimli va ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, global ishlab chiqarishning muhim bo'g'iniga aylangan kuchli iqtisodiyotni shakllantirish, adolat, qonun ustuvorligi, xavfsizlik va barqarorlikni kafolatli ta'minlash qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Liponski W. World Sports Encyclopedia. - St Paul. USA: MBI Publishing Company, 2003. – 596 p.
2. Гурьев С.В. Современные технологии в физическом воспитании. / Монография., 2017. – 164 с.
3. B.I. Faberman, R.G.Musina, F.A.Djumabayeva "Oliy o'quv yurtlarida o'qitishning zamonaviy usullari" T: Fan-2002
4. Курашвили В.А., Генералов А.В. Планирование тренировочного процесса на основе интеллектуальных технологий // Теория и практика физической культуры. – 2017. – № 2. – с. 9-10.
5. Курашвили В.А. Системы анализа результатов тренировочного процесса // Вестник спортивных инноваций. – 2015. – № 50. – с. 5-15.